

SÖDERBYBLADET

Nr 9 Årgång 14 november 2014 ISSN 1459-8493

Ansvarig utgivare: Södra Vallgrund Byaråd r.f.

SOMMARHÄLLEN

öppnar nu på lördag kl 10. Julöppet i år hålls mellan lördag 22.11 och onsdag 18.12. Julöppethållningstiderna avviker ju lite från sommaröppethållningstiderna, så kom gärna ihåg att berätta åt alla du känner att Sommaröhallen är öppen måndag-fredag kl 15-19 och lördag och söndag kl 11-18 nu inför jul.

På öppningsdagen serveras naturligtvis glögg på cafésidan och snabblotteriet är på sin vanliga plats i antikvariathörnan. Utbudet av hantverk är lika brett som förr, eller kanske lite bredare, för nya hantverkarens produkter hittas i hyllorna. Understödsföreningen har sitt sedvanliga julcafé med julgröt, kaffe och jultårter från kl 11 så långt gröten räcker, eller fram till kl 14. **Välkomna!**

Understödsföreningen informerar

Understödsföreningen för Södra Vallgrund skola har haft årsmöte och i den nya styrelsen sitter ordförande Måns Denward, viceordförande Maria Kentta, sekreterare Maria Rönn, kassör Mariella Gull, styrelsemedlemmar Erika Fogelberg och Nina Kullberg. Anders Lundström är lärarrepresentant.

Toaletthistorik

Du är på luciafest i ungdomslokalen. Det är minus 20°C ute. Du blir nödig mitt under festligheterna. Tack och lov behöver du inte gå ut och förfrysa Dina dyrbara genitalier. Det finns en bekvämlighetsinrättning inomhus. Och vem skall du tacka?

Vi återvänder nästan 100 år tillbaka i tiden till 1917. Då inledde Motorbåtslaget

Svea sin verksamhet. Svea upprätthöll sommartid regelbunden trafik mellan Sommarösund och Vasa fram till år 1952, då färjan mellan Replot och Alskat började trafikera. Båten, motorn och övrig utrustning såldes och 1960 godkändes slutredovisningen. Nettobehållningen blev ca 0,7 miljoner dåtida finska mark. Efter att grundande medlemmar fått sitt kvarstod ca 0,5 miljoner mark som överfördes till Södra Vallgrund Distriktsfond.

Distriktsfonden i sin tur uppkom som en följd av att vår nuvarande skola, som blev färdig 1924, byggdes med eget material och med talkokrafter. Några år senare bidrog Replot kommun med 0,3 miljoner mark som kompensation eftersom övriga skolor i kommunen bekostats med kommunala medel.

Efter Svea-donationen var fonden stadd vid kassa och kunde mot en nominell ränta om endast 1%, trots att inflationen periodvis var tvåsiffrig, finansiera projekt och institutioner i byn.

Största delen av fondens medel vid upplösningen användes 1983 till att bygga toaletter i ungdomslokalen. Då verkade skolan i exil i ungdomslokalen under tiden som skolbyggnaden grundrenoverades.

Du skall således tacka motorbåten Svea för ditt behagliga toalettbesök i ungdomslokalen.

Dylika (o)väsentliga frågor kan man forska i varje måndagkväll kl. 18.00 i Sommaröhallens arkiv. Välkommen.

Sune Back

PS. För övrigt tycker jag att kanonen, som Rolf Snygg så föredömligt har iståndsatt, borde flyttas in i ungdomslokalen på en synlig plats. Annars tär vädrets växlingar snabbt på det fina hantverket. DS

**Höstdikter
skrivna av åk 4-6
i Södra Vallgrund skola**

**Höstdikt
av Sara Gull**

Det är kallt och fisken är salt.
Det är försent att simma,
nu kommer dimma.
Inne vill man vara,
ute regnar det bara.
Jag är trött och kommer att sova,
det kan jag lova.

**HÖST dikt
av Kevin Anderson**

På hösten regnar och stormar det.
Löven är vackert röda och gula.
I skogen finns det mycket bär och svamp.

**En höst saga
av Agnes Fogelberg**

Nu har det bytt årstid
för nu är det höst.
Det är dimmigt
och jag hör en röst.
Jag är på väg till skolan
och är trött.
Det börjar regna
och det blir blött.
Efter skolan
blir det strömavbrott.
När jag går upp på mitt rum
är allting grått.

**Höstdikt
av Isac Håkans**

På hösten är de imma dimma.
Löven blir gula och röda och faller av.
På natten regnar det
och på dagen lyser solen.
I skogen är det svampar,
bär och ormar.

**Höstdikt
av Isac Back**

Hösten är kall och bra.
Men löven är snygga ida.
Tralala mycket vind
som blåser genom min grind.
Man kan inte simma
för att det är dimma.

**EN HÖSTDIKT
av Axel Schauman**

Hösten är ljuv med vackra färger.
Kylan är på väg och natten blir kall.
Jakten börjar och snart kommer snön.
Nu blir det blåsigt och stormigt.
Men det gör inget för hösten är så bra.

**HÖST DIKT
av Anne Sand**

På hösten finns det många igelkottar,
och man kan hoppa i vatten pottar.
På hösten är den bästa dag för då fyller jag.
Det finns många gula löv på mitt tak
och jag fryser om min bak.
Hösten är kall och våt,
och man kan inte åka båt.
Äpple, svampar och bär,
plockar jag här.

**Höstdikt
av Elvira Appel**

Hösten är mörk och kall,
det regnar och blåser hela tiden.
Vinden blåser så hårt,
så att det blir strömavbrott ibland.
Löven blåser runt i fina höstfärger.
Det blåser och är dimmigt på vägarna.
Det är mörkt och kallt på morgonen.

**Höstdikt
av Tindra Nybo**

Träden vajar i vinden
en storm blåser upp.
Skolan har börjat
och natten är kall.
Då är det mysigt där inne,
det har blivit strömavbrott
och allt är svart.
Man kan se stjärnorna
denna vackra natt.
Snart är det höstlov,
efter det kommer Halloween
då är det pumpadags
och sist av allt blir det födelsedag.

**En höst dikt
av Johannes Perätalo**

Det är höst,
jag hör en röst,
som säger att det är höst.
Det faller löv från träden,
gula, röda och orange.
Det är kallt,
jag ser allt,
jag ser vissna växter i dimman,
jag dör av imman.

**HÖST DIKT
av Emil Back**

Gunnar rask.
Gunnar rask.
Halkade och föll pladask.
Ingen skada skedde dock.
För han hade fodrad rock.
Han blev lite blöt.
För att han inte flöt.
Gunnar trög.
Gunnar trög.
Gick och ljög.

**En höstdikt
av Melinda Wiis**

Jag har vantar och yllesockor på
löven är gula och himlen är blå.
Det regnar och blåser och är kallt,
det är tända lyktor och ljus överallt.

Snart kommer den första snön
och is på sjön.
Löven är gula, orange och röda
växterna är vissna och döda.

Det är dimmigt när man tittar ut
snart kommer oktober för september är slut.
Man får frusna tår och händer
medan fåglarna flyger till varmare länder.

Tack till alla er för era fina dikter, fortsatt gärna skriva och sänd in!

Radhus på "Sååndberget"

Byrådetets radhusgrupp tänkte avsluta projektet när ett par modiga entreprenörer meddelade att de har intresse att driva projektet vidare. Nu är det upp till oss bybor att stöda projektet. Finns det intresse av att investera i radhuset är det bra att meddela om detta i tid så kanske man har möjlighet att komma med åsikter redan i planeringsskedet. Ansökan om arrende och infart har det redan ansökts om från kommun och NTM-centralen.

Johan Rönn

Vattnet i Sommarösund

I augusti 2014 utfärdade Korsholms kommun badförbud för badstranden i Sommarösund. Orsaken var förekomsten av för höga halter av tarmbakterier.

Genom tilläggsmätningar och tack vare den extremt torra sommaren kunde man konstatera att smittkällan fanns i yttre Sommarösund.

Om badförbud upprepas under badsäsongen nästa år är det olyckligt för simskolan och den i övrigt livliga aktiviteten på badstranden.

Vi uppmanar därför boende nära vattnet i yttre Sommarösund att se över sina avloppssystem i tid. Om förekomsten av tarmbakterier upprepas kommer kommunen att gå in med inspektioner.

Styrelsen för Byrådet i Södra Vallgrund.

Ryssarna i byn

Under första världskriget stationerades en rysk vaktstyrka i vår by. På Bredskär byggdes en vaktstuga med ett 26 meter högt vaktorn.

Soldaterna logerades i byns småbarnsskola varifrån vaktavlösningen till Bredskär gjordes. Skolan befann sig vid infarten till den nuvarande skolan. Den egentliga folkskolan fanns invid den nuvarande idrottsplanen och var gemensam för både Södra och Norra

Vallgrund. (Efter att elevtalet ökades så beslöt man i Södra Vallgrund att bygga en egen skola i början av 1920-talet. Vid krigsutbrottet 1939 blev vi tvungna att överlåta skolan för reservister och då fanns det 65 elever i vår skola).

Chefen för vaktstyrkan logerades vid Svarvaris i den nordligare delen av bostaden. Huset revs på 1950-talet. Två gamla aspar står kvar på hustomten. Soldaterna bedrev ingen verksamhet i byn. Deras uppgift fanns på Bredskär. Påbjuden mörkläggningskontrollen naturligtvis även om förekomsten av olaga vapeninnehav.

Däremot fanns det en beriden grupp kosacker inkvarterade vid Mattis på Strömsback. Dessa orsakade en viss ilska hos bönderna i byn för när de kom körande med sina hö- eller vedlass fick de vika undan för de beridna ryssarna trots att vägen enbart bestod av de uppkörda slädspåren. Från Bredskär kunde ryssarna vintertid göra längre patruller med skidor annars var huvuduppgiften att bevaka skottrafiken in till Vasa.

Smedis Janne och Simsas Joun befann sig i fiske på Skjudasgränn. Janne hade geväret med sig för alla eventualiteter. Någon säl kunde ju möjligen komma inom skotthåll...

Gubbarna var väl litet vårdslösa med den påbjudna mörkläggningskontrollen. En liten oljelampa och elden från spisen kunde väl inte vägleda någon inkräktare. Men den svaga belysningen gav ändå anledning för den ryska tvåmannapatrullen att besöka dem. Janne höll på med att rengöra geväret och när han hörde att någon kom i "skove" stoppade han fort geväret under fällen i sängen. Men gevärslåset blev liggande kvar på bänken och Janne blev avslöjad för vapeninnehav.

Men ryssarna förstod väl anledningen till innehavet och lät Janne behålla vapnet mot en lösensumma av 500 rubel. Gubbarna hade ju naturligtvis inga pengar med sig men Janne åtog sig att hämta den påbjudna summan hemifrån och medan ryssarna tålmodigt väntade

"sprang" Janne hela vägen hem till Norra Vallgrund efter den begärda summan. Rublarna gick naturligtvis i ryssarnas egna fickor.

Vid Svarvaris bakade ryssarna sitt bröd. Det var stora tjocka limpor som krävde stark värme. Svarvarmor var ängslig för den gamla muren när det eldade så häftigt, men muren höll och själv fick hon en och annan limpa för besväret. Ryssarna uppskatta svarvarmors fil som var så långt att de blev tvungna att skära av det med bajonetten när de åt.

Kärllidret vid Svarvaris använde ryssarna som förråd. Där fanns pälsar, skodon, torrskaffens (mat) samt andra förnödenheter. Det fanns ju ingen i byn som kunde ryska men ibland kom affärsmannen Hollsten från Vasa med nödvändig proviant, vintertid med häst och både hästen och Hollsten övernattade vid Svarvaris. Hollsten inne hos vaktchefen. Hollsten kunde ryska och då öppnades den nyinköpta provianten med bland annat den ryskan vodkan som även "Hirrmann" kunde få del av. För ryssarna blev namnet Herman alltid till Hirrmann.

Den ryska officeren var en lång och stilig ung man som beundrades av många av byns flickor. En gång hade han så många flickor i sin famn att stolen brast och samtliga hamnade på golvet. Fotografi på den ryska hjärtekrossaren bifogas.

I samband med den ryska revolutionen blev det tillfälle för Finland att lösgöra sig från det ryska oket. Många unga män hade åkt över till Tyskland för att lära sig tysk krigföring. Men även på hemmafronten var man förberedda och en

bestämd dag hade man samlats för att överraska vaktchefen vid Svarvaris. Herman som hunnit bli god vän med ryssarna hade obehag av den förestående attacken höll sig borta denna kväll.

Vaktchefen var ju oförberedd och blev ett lätt byte för byns män men i vaktstugan fanns ju långt flera beväpnade män och nu beordrade man svarvarmor att gå i spetsen för truppen som även medförde deras fångslade chef. Men svarvarmor som blivit som en mor även för ryssarna vägrade att fullgöra denna uppgift varför Karl Gustas Hannes sade "Om du vägrar så skjuter vi de". "Skjyt me i röven" svarade svarvarmor men följde ändå motvilligt med och soldaterna lade godvilligt ner sina vapen på deras chefs inrådan.

Ryssarna hölls fångna en tid i Vasa och Herman besökte dem vid något tillfälle när han var till staden. Han uppskattades av ryssarna när han även bjöd dem på tobak som de annars måste undvara i fångenskapen. Deras vidare öden är ju naturligtvis obekant men flickorna i byn kallades till skolan på Sjörosäng för att göra avbön för sina ändock rätt oskyldiga eskapader med sina ryska vänner.

Vi hade ju trots allt varit ett folk sammanlänkat med Ryssland i över 100 år.

Ett kortfattat sammandrag efter otaliga diskussioner med såväl Agda som Harry.

Lars-Ola Berg

Snart är året slut...

...så nästa nummer kommer alldeles strax. Då sänder vi julhälsningar åt varandra och delar ut goda julkaramellrecept. Vi får se vad vi hittar på! Se till att du (din förening/ditt företag) också deltar!

SÖDERBYBLADET

Södra Vallgrund Byaråd r.f.

Monika Nissander

e-post: [soderbybladet\(a\)outlook.com](mailto:soderbybladet(a)outlook.com)

www.korsholmsskargard.fi > föreningar och samfälligheter > Södra Vallgrund Byaråd r.f.

Material till nästa tidning bör inlämnas så fort som möjligt!